

Buitenmensen van strand en duin: de garnalenvisser (2)

Vijf jaar geleden schreef ik in Holland's Duinen 66 al eens over de garnalenvissers te paard in Katwijk. Eigenlijk waren die een uitzondering langs de Hollandse kust. Veel vaker zag en zie je garnalenvissers die een net trekken (korren) of een net voor zich uit duwen (kruien). Het is zwaar werk, maar het levert wel wat op!

TEKST: FRANS BEEKMAN

Inleiding

De kleinschalige visserij op garnalen vindt plaats vanaf het strand. Met laagwater kan je met een net in het wat diepere water komen, waar op de bodem de garnalen leven. De garnalenvisserij begint al in maart. Vooral in september, wanneer de garnaal het grootst is, zag en zie je vissers met allerlei soorten netten tussen de zandbanken lopen. Er is zelfs een gezegde: 'Grote garnalen, zachte winter'. Tegenwoordig gebeurt dat vissen ook door geïnteresseerden die het zeeleven bestuderen en de vangst in een platte bak op het strand bekijken.

Am Meeresstrand

Voordat er ansichtkaarten met foto's op de markt kwamen, waren er vóór 1900 afbeeldingen gekopieerd naar

schilderijen te koop. De kaart was bestemd voor Duitse bezoekers die toen al Scheveningen bezochten (Fig. 1). Na enig zoeken werd de kunstenaar Philip Sadée (1837-1904) gevonden,

een schilder uit de Haagse School. Hij maakte op het strand een potloodschets die in het atelier met olieverf op doek werd uitgewerkt. We zien een garnalenvisser met vrouw en kinderen

Figuur 1. Garnalenvisser met kornet naar schilderij van Philip Sadée (ansicht ca. 1895). F.W.J. Verlag.

Figuur 2. Kruierende garnalenvissers (ca. 1930). Uitgeverij Rembrandt Amsterdam.

en een mand opgeviste garnalen. Sadée had oog voor het zware bestaan: hij schilderde niet idyllisch-romantisch, maar sociaal-realistisch. Van het schilderij werd een nauwkeurige getekende kopie gemaakt, waarna een raster cliché werd vervaardigd. De kaart is uitgegeven door F.W.J. Verlag in Duitsland.

Korren

Het sleepnet is bevestigd aan een korboom met 'bokkenpootjes'. Aan de onderkant zit een ketting die de garnalen van de zeebodem in het net doet springen. Het net loopt taps toe en is met een touwtje dichtgeknoopt. De boom wordt met dikke touwen over een paar honderd meter door de zee getrokken. De vangst wordt verzameld in een mand. Ook visserspinken, een klein type vissersboot van de Hollandse kust, met een vergelijkbaar schrobnet visten in de zomer dicht bij het strand op garnalen (en platvis).

Kruien

De prentbriefkaart van de kruierende garnalenvissers werd langs de gehele Hollandse kust verkocht (Fig. 2). We zien twee (onbekende) mannen met lieslaarzen het steek- of kruinet voor zich uit duwen. Aan de houten duwboom zit een dwarsstok met een driehoekig net dat over de ondiepe bodem schuift. De visser schept als 't ware de garnalen van de zeebodem. Van tijd tot tijd wordt het net geleegd in een megedragen mand. Het kruinet werd met de borst geduwd. Het was zwaar en vaak koud werk. Men viste een uur voor laagwater tot een uur erna. Waren de garnalen (Scheveningen: garrent, Katwijk: gâarent) met de mand op het strand gebracht, dan werden ze zo snel mogelijk in het dorp gekookt. De ongepelde garnalen werden langs de deuren uitgevent.

Colofon

Informatie over het duinonderzoek in Berkheide, Meijndel en Solleveld. In Holland's Duinen verschijnen tweemaal per jaar Nederlandstalige artikelen over het duin, met name over de terreinen die in het beheer zijn van Dunea. De verantwoordelijkheid voor de inhoud van artikelen of berichten in Holland's Duinen ligt bij de auteur(s). © Tekst en beeldmateriaal blijven auteursrechtelijk eigendom van de auteur(s).

Voor vragen over Holland's Duinen: Harrie van der Hagen, h.hagen@dunea.nl

Holland's Duinen nr 77, november 2020

Redactie: F. Beekman, M. Bezemer, H.G.J.M. van der Hagen, F.C. Hooijmans, P.E. Loth, E. van der Meijden, C. Zuyderduyn
Redactieadres: Sectie Plantenecologie, IBL Universiteit Leiden, Postbus 9505, 2300 RA Leiden
Vormgeving: T2 Design en Communicatie
Druk: Deltabach
Oplage: 500 exemplaren
Foto voorplaat: Grote keizerlibel met Gehakelde aurelia als prooi, foto Frans Hooijmans (zie pagina 65 van dit nummer).

Digitale versie in pdf-formaat is beschikbaar via de website: www.dunea.nl/hollandsduinen

Toezending van artikelen per e-mail aan Harrie van der Hagen (h.hagen@dunea.nl).
ISS nummer: 1384-7373 (ISS nummer Meijndel Mededelingen was 1382-1105)

dunea
DUIN & WATER

Universiteit Leiden

